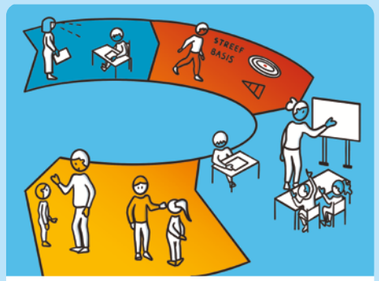
DIFFERENTIATIE ALS SLEUTEL VOOR GELIJKE KANSEN

NRO
NATIONAAL REGIEORGAAN ONDERWIJSONDERZOEK

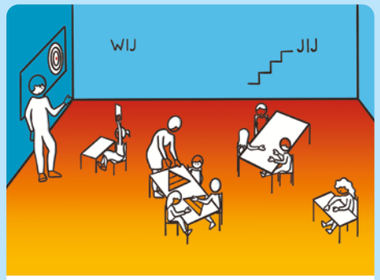
Leerlingen verschillen. Hoe zorg je ervoor dat ze allemaal de basisdoelen behalen?
Met deze aanbevelingen werk je aan gelijke kansen voor alle leerlingen.

AANBEVELING 1

KEN EN VOLG JE LEERLINGEN

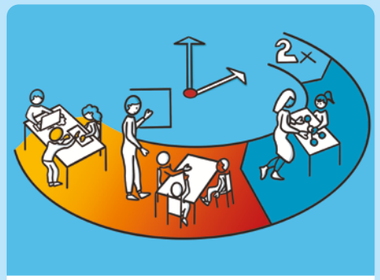
- Differentiatie begint met het stellen van onderwijsdoelen. Maak daarbij onderscheid tussen basis- en streefdoelen.
- Stel de onderwijsbehoefte vast door dagelijkse observaties, methodegebonden toetsen en genormeerde instrumenten.
- Pas het aanbod aan op het niveau van de leerlingen. Hanteer hierbij een cyclische aanpak.
- Formatief handelen is zo'n aanpak, met als strategieën: leerdoelen verhelderen, onderwijsleergesprekken voeren, feedback geven en leerlingen activeren.
- Ook Response to Intervention is een cyclische aanpak. Hiermee bepaal je periodiek welke leerlingen basisinstructie, extra instructie of instructie op maat krijgen.

AANBEVELING 2

GEBRUIK MODELLEN VOOR EFFECTIEVE INSTRUCTIE

- Gebruik instructiemodellen, zoals beheersingsleren, het directe instructiemodel of het Gradual Release of Responsibility Model (GRRIM).
- Bij beheersingsleren bepaal je het aanbod door een toets. Leerlingen die dat nodig hebben, krijgen herhalingsstof. Anderen krijgen verrijkingsstof.
- Directe instructie is een gefaseerde aanpak. Na klassikale instructie krijgen leerlingen die dat nodig hebben extra instructie en begeleide oefening.
- GRRIM zorgt voor een geleidelijke overgang tussen instructie en verwerking. De leerkracht biedt aanvankelijk veel steun en bouwt deze geleidelijk af.
- Voor jonge kinderen is een combinatie van spelbegeleiding en instructie in kleine groepjes effectief.

AANBEVELING 3

GEEF LEERLINGEN DE TIJD

- Extra tijd uittrekken voor leerlingen die moeite hebben de basisdoelen te behalen, is één van de beste recepten om te differentiëren. Gebruik hiervoor pre-teaching, tutoring en digitale oefenprogramma's.
- Pre-teaching vindt plaats vóór de klassikale instructie. Effectieve werkwijzen zijn: aanleren van kernbegrippen, advanced organizers en activeren van achtergrondkennis.
- Tutoring is een intensieve aanpak voor leerlingen die nog meer tijd nodig hebben. Tutoring kan individueel, in kleine groepjes of door leerlingen onderling worden gegeven.
- Digitale oefenprogramma's zijn geschikt om leerlingen extra oefenstof te bieden. Adaptieve programma's bieden goede mogelijkheden voor differentiatie.

AANBEVELING 4

WERK DOELGERICHT IN GROEPJES

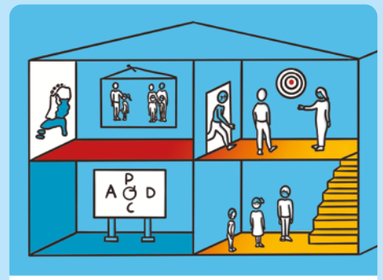
- Neem het doel van het onderwijs als uitgangspunt bij het kiezen van een groeperingsvorm.
- Homogene groepjes zijn geschikt voor begeleiding op niveau en differentiatie in tijd. Houd hierbij rekening met het risico van stigmatisering.
- In heterogene groepjes kunnen leerlingen zich aan elkaar optrekken. Het gemotiveerd houden van alle leerlingen is een aandachtspunt.
- Gebruik een flexibele groepsindeling om de voordelen van groepswerk optimaal te benutten.
- Samenwerkend leren heeft positieve effecten op leerresultaten en op leerhouding. Hierbij kun je ook leerjaaroverstijgend werken, in tijdelijke flexibele groepjes.

AANBEVELING 5

ZORG VOOR EEN STEVIGE BASIS

- De basis van het lesgeven moet op orde zijn, voordat je toekomt aan differentiatie.
- Basisvaardigheden zijn: een veilig klimaat creëren, de les efficiënt organiseren en effectieve instructie geven. Daarna volgt het kunnen activeren van de leerlingen.
- Tijdens de opleiding leer je deze vaardigheden, maar je onderhoudt ze en breidt ze uit tijdens je loopbaan als leerkracht. Daarbij helpt coaching door ervaren collega's.
- Binnen een professionele leergemeenschap ondersteunen leerkrachten elkaar. Dat doe je binnen het team, bijvoorbeeld met Lesson Study, of met verschillende schoolteams tijdens collegiale visitatie.

AANBEVELING 6

HOUD REKENING MET DE LEERLINGPOPULATIE

- Breng de leerlingpopulatie van de school in kaart. Houd rekening met de schoolweging bij het formuleren van onderwijsdoelen.
- Vertaal de doelen in een schoolbrede aanpak. Betrek daarbij het hele team. Maak afspraken over het wat, waarom en waartoe van differentiatie.
- Integrale programma's voor de hele school bieden een combinatie van taal- en leesinstructie, samenwerkend leren en tutoring.
- Investeer extra in het jonge kind, bijvoorbeeld door te werken met kleine groepen. Leerkrachten hebben dan meer tijd per leerling.
- Wees je bewust van een goede implementatie van schoolbrede programma's. Differentiatie vraagt om voortdurend onderhoud.

MEER WETEN: WWW.ONDERWIJSKENNIS.NL/LEIDRAAD-DIFFERENTIATIE